

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗЭЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ГУЛКИН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

№24

20.04.2026 ел

**Татарстан Республикасы
Зэй муниципаль районының
Гулкин авыл жирлеге территориясендә
Россия Федерациясе дәүләт урман фонды
жиренә кермәгән һәм физик
һәм юридик затларның
хосусый милкендәге жирләргә
яшел утыртмаларны булдыру,
тоту һәм саклау кагыйдәләре турында
нигезләмәне раслау хакында**

«гавами хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон белән, Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Гулкин авыл жирлеге уставы, Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Гулкин авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Гулкин авыл жирлеге территориясендә Россия Федерациясе дәүләт урман фонды жирләренә кермәгән һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге жирләргә яшел утыртмаларны булдыру, тоту һәм саклау кагыйдәләре турында нигезләмәне кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.
3. Әлеге карарны «Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталы»нда (PRAVO.TATARSTAN.RU) бастырып чыгарырга һәм Зэй муниципаль районының рәсми сайтында «Авыл жирлекләре» бүлегенә урнаштырырга.
4. Әлеге Карарның үтәлешен тикшереп торуну үземдә калдырам.

**Гулкин авыл жирлеге
Советы башлыгы**



С.Д. Инькова



Кушымта
Татарстан Республикасы
Зэй муниципаль районының
2026 елның 20 апреленнән
24 номерлы карарына

Кагыйдәләр

Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Гулкин авыл җирлеге территориясендә Россия Федерациясе дәүләт урман фонды җирләренә керми торган һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге җирләргә кермәгән яшел үсентеләр төзү, аларны тоту һәм саклау кагыйдәләре турында

1. Гомуми өлеш

1.1. Агач утыртмалары белән бергә яшел территорияләр табигатьне саклау, уртача яклау, рекреацион, уртача рәсмиләштерүче һәм санитар-яклау функцияләрен үти, табигый комплекс территориясенә һәм җирлекнең яшел фондының состав өлеше булып тора.

1.2. Яшел территорияләрнең урнашуы һәм чикләре тарихи барлыкка килгән планировканы һәм табигый компонентларны - рельефны, акваторияләрне һәм яшел утыртмаларны исәпкә алып билгеләнә.

1.3. Яшел утыртмаларны тоту һәм саклау Зэй муниципаль районының Гулкин авыл җирлеге башкарма комитетына йөкләнә.

1.4. Яңа төзелешкә яшелләндерелгән территорияләр төзү эшләре комплексы да керә. Яңа төзелештәге барлык эшләр билгеләнгән тәртиптә расланган, эшләнгән һәм расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.5. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Гулкин авыл җирлеге территориясендә (алга таба - Авыл җирлеге) яшел үсентеләрне карап тоту эшләренә корыган, авария хәлендәге һәм декоратив күренешен югалткан агач һәм куаклар, үсемлекләрне санитар кисү керә.

1.6. яшелләндерү объектларын тоту - яшел утыртмаларны карау эшләре комплексы һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементлары. Яшел утыртмаларның эчтәлегә түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- агымдагы ремонт,
- агачларны һәм куакларны карау буенча эшләр - өстәмә тукландыру, су сибү, чүп үләнә, үсемлекләрне яклау, тамыр системасын жылыту, токым куакларын бәйләү һәм бәйләү, жылылык яратучы үсемлекләрне (барлык тиешле эшләр белән), ашламаларны, чүп-чарны төяү һәм бушату, коры һәм авария хәлендәге агачларны кисү һәм башкалар;

- Чөчәкләрне карау эшләре - орлык чөчү, үсентеләр һәм суган үсентеләре утырту, су сибү, киптерү, чүп-чар жыю һәм башка эшләр;

- Чөчәкле вазаларны карау эшләре.

2. Яшел утыртмалар булдыру

2.1. Территорияне өзәрләү

2.1.1. Территорияне өзәрләү эшләрен җимереләргә тиешле корылмалардан, агач төпләреннән, төзелеш материаллары, чүп-чардан һәм башкалардан чистартудан, жыю урыннарын билгеләүдән, үсемлек грунтының бөкләнүеннән һәм аны төшерүдән, шулай ук территорияне яшелләндерү өчен файдаланылачак үсемлекләрне күчереп утырту урыннарыннан башларга кирәк. Туфрак утырмасын өчен органик чүп-чар сибү яисә нинди дә булса химик җитештерү калдыклары белән рөхсәт ителми. Вак органик чүпне (опилкалар, йомычкалар, яфраклар) өелгән грунт белән аралаштырырга мөмкин.

2.1.2. Төзелеш мәйданчыгын оештырганда проектта сакланучы буларак билгеләп үтелгән барлык үсемлекләрне саклау һәм минималь зарарлау чараларын

күрергә кирәк: кәефләндрү, түбән һәм киң ябалдашларны өлешчә кисеп алу, кәүсәләрне саклау, куакларның ябалдашларын бөйләү.

2.1.3. Яхшы үлән сабагы булган территориядә дернинаны кисеп алырга, аны саклау (полив, куллану) чараларын булдырырга һәм алга таба газонны урнаштырганда куллану чараларын күрергә кирәк.

2.1.4. Булган агачларны саклау өчен грунт катламы дәрәжәсен күтәрү кирәк булганда, кәүсә тирәсендә коры кое һәм дренаж системасын төзөргә кирәк; үсемлекләрне саклау дәрәжәсен киметкәндә, террасалар системасын һәм терәк стеналарны корырга яки, тамырларны зарарланудан саклаган (биеклекләр аз гына булса да) жир катламы янында туфрак өергә кирәк.

2.1.5. Территорияне корыган агачлардан һәм уңайсыз хәлдәге агачлардан чистарту агачларны урында бүлгәләп һәм алга таба кәүсәләрне алып чыгып яисә ауган агачларны читтә аерып алып башкарылырга мөмкин.

2.1.6. Агачларны һәм куакларны күчереп утырту өчен яраклы, әлеге яки башка объектларны яшелләндрү өчен, кагыйдәләр нигезендә казып чыгарырга һәм кулланырга кирәк.

2.2. Агач һәм куаклар утырту

2.2.1. Үсемлекләр утыртуның иң кулай вакыты - яз һәм көз, бу вакытта үсемлекләр табигый яфраксыз хәлдә (яфраксыман төрләр) яки үсемлек организмының физиологик процессларының түбән активлыгы хәлтендә.

Туфрак эреп беткәннән һәм жылынганнан соң, бөреләр һәм бәбәкләр барлыкка килгәнгә кадәр, көзгә чөчүлекләрне яфрак коелганнан алып тотрыклы кырауларга кадәр утыртырга кирәк.

Ылыслы токымнар күчереп утыртуны иртә өлгергәнгә (март - апрель башы) һәм иртә өлгергәнгә (август - сентябрь башы) вакытка күчәрәләр.

2.2.2. Торак пунктлар территориясенә бары тик таза, нык үскән, чикле параметрлы экземплярлар гына утыртылырга мөмкин.

2.2.3. гибриды тирәк агачлары (хатын-кыз экземплярлары), корыч үсентеләре булырга тиеш түгел.

2.2.4. Жиләк-жимеш жыйганда территорияне чүпли яки чөчөк атканда массакуләм аллергия реакцияләре китереп чыгара торган тирәк һәм башка үсемлекләрнең хатын-кызлар экземплярларына утырту рөхсәт ителми.

2.2.5. Агачларны һәм куакларны төзелештә булган кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә утыртырга кирәк, аерым алганда, бинаның диварларыннан һәм төрле корылмалардан алып үсемлекләрне утырту урынына кадәр ара регламентлана.

Корылмалардан үсемлекләрне утыртуга кадәр ераклык

Ераклыкны исәпләү чиге	Үсемлекнең күчәрәнә кадәр минималь ара, м	
	агач	куаклык
Бинаның тышкы стенасы, корылмалары	5,0	1,5
Тротуар кыры, бакча юлы	0,7	0,5
Урамның үтү өлеше	2,0	1,0
Яктырту челтәрен яклау	4,0	
Подшова и внутренняя грань подпорных, стенок	3,0	1,0
газ үткәргеч: тышкы торбалар өчен	2,0	-

газүткөргөч: полиэтилен торбалардан жир асты торбаларынан (торбадан төрлө яктарга)	3,0	-
суүткөргөч, дренаж	2,0	-
Көч кабеле, элемент кабеле	2,0	0,7

Искөрмөлөр:

1. Китерелгөн нормативлар ябалдашы диаметры 5 метрдан артмаган агачларга карый һәм зуррак диаметрлы агачлар өчен арттырылырга тиеш.

2. Биналарның, корылмаларның, балалар учреждениеләренең тышкы стеналары янына агач һәм куаклар утыртканда инсоляциянең һәм табигый актыртуның норматив дәрәжәләрен сакларга кирәк.

2.3. Яшел утыртмаларны тоту

2.3.1. Яшел утыртмаларны дәрәс тоту буенча төп чараларның берсе - ябалдашлар кисеп алу. Эзләнүләренең түбәндәге төрләрен аералар: санитария, яшәртү, форма.

2.3.2. Наратны санитар кисеп алу иске, авыру, йокымсыраган һәм зарарланган ботакларны, шулай ук кронга яки бер-берсенә якынайган ботакларны алып ташлауга юнәлдерелгән.

Шулай ук үзәк кәүсәдән очлы почмак яки вертикаль (пирамида формаларны кертмичә) өскә таба киткән бәбәкләр дә мәжбүри рәвештә юк ителергә тиеш.

Санитар обрезканы ел саен вегетация чоры дәвамында үткәргә кирәк. Әмма зур сандагы эре ботакларны бер үк вакытта алып ташлау максатка ярашлы түгел, шуңа күрә аларны өкрәлп, елына 1-2 ботак итеп алу яхшырак.

2.4. Чәчәкләренең төзелеше

2.4.1. Чәчәклек ул - бер үк, ике яки күпеллек үсемлекләр утыртылган геометрик яки ирекле формадагы участок. Бу яшелләндерү объектының иң декоратив элементларының берсе.

2.5. Чәчәкләренең эчтәлегә

2.5.1. Чәчәкләргә тиешле тәртиптә тоту үсемлекләргә су сибүдән һәм юдан, туфрақ кибүдән һәм чүп үләннәрен жыудан, чәчәк аткан үсемлекләргә кисүдән, корткычлардан һәм авырулардан яклаудан, минераль ашламалар кертүдән, чүп-чардан жыудан гыйбарәт.

2.5.2. Берьяллыклардан һәм ике яшьлек чәчәкләрдән ясалган полив, жирне тамыр ятмасы тирәнлегендә дымлансын өчен, тигез булырга тиеш.